

Robbert Muuse – bariton
Micha van Weers – piano

Verschwiegene Lieder

Een programma met liederen van componisten van joodse komaf, die geen bestaansrecht hadden onder het Nazi-regime. Hun muziek gold als verboden werken, zelf werden zij vermoord, tenzij zij tijdig hun land konden ontvluchten.

Enkele zeer gerenommeerde componisten die tijdig Europa konden ontvluchten, zijn drie Weense componisten: **Hanns Eisler** (die zich later in Berlijn vestigde) en **Erich Wolfgang Korngold** vluchtten naar Amerika en werden succesvol werkzaam in Hollywood. **Hans Gál** was een gepezen componist met neo-romantische, maar zeer eigen stijl. Hij wilde naar Amerika, maar kwam niet verder dan Engeland, wat na verschillende ontberingen zijn redding is geweest. Hij is 97 jaar oud geworden.

De Berlijnse componist **James Simon** die een leerling was van Max Bruch, kwam in 1933 via Zürich terecht in Nederland, waar hij dacht veilig te zijn. Hij werd in 1944 opgepakt en gedeporteerd naar Terezín, de modelstad Theresienstadt. Robbert Muuse en Micha van Weers ontdekten een liedbundel van deze onbekende componist. Sindsdien verzamelden zij van over de hele wereld zijn liedwerken.

Het werk van de Nederlandse **Jan van Gilse** was romantisch met Duits-Oostenrijkse en Franse invloeden. Van Gilse zette zich enorm in voor de Nederlandse muziek in het algemeen. In de Tweede Wereldoorlog gold hij als verboden componist en hij raakte steeds meer betrokken bij het kunstenaarsverzet. Het verlies van zijn twee zonen die beiden actief in het verzet waren, heeft Van Gilse niet kunnen verwerken. Op zijn achttiende onderduikadres, bij zijn collega-componist Rudolf Escher, werd hij ernstig ziek en op 8 september 1944 overleed hij in het ziekenhuis te Oegstgeest, waar hij onder een schuilnaam was opgenomen.

Belangrijke Tsjechische componisten met internationale reputatie werden gedeporteerd naar Terezín: **Hans Krasá, Pavel Haas** en **Viktor Ullmann**. Haas kwam daar in 1941 terecht, waar hij was bijzonder actief was in het muzikaleven. Vier maanden voor hij in 1944 werd vermoord voerde hij er samen met de befaamde bas Karel Berman zijn *Vier Lieder* op Chinese teksten uit. Ook Viktor Ullmann was één van de musici die grote invloed hadden op de muzikale activiteiten in Terezín. De internering was voor een vreselijke ontbering en desillusie voor Hans Krasá, die altijd een onbezorgd en luxueus leven had gekend. Hij componeerde weinig in Terezín, maar is nog altijd bekend om zijn kinderopera *Brundibár*.

De liederen, gezongen in het Engels, Duits en Tsjechisch, zijn geschreven op teksten van Duitse en Tsjechische dichters, en van Shakespeare, geven een interessant tijdsbeeld. Het bevat de typische *mélange* van stijlen uit de eerste helft van de 20e-eeuw: Laatomantiek, Avantgarde, impressionisme/expressionisme, chanson, jazz-invloeden...

PROGRAMMA

Hans Gál
(1890-1987)

Fünf Lieder, opus 33 (1917)
Gedichten van H. von Hoffmannswaldau, Morgenstern, Bethge

Hanns Eisler
(1898-1962)

Galgenlieder (1917)
Gedichten van Chr. Morgenstern

Erich Wolfgang Korngold
(1897-1957)

uit: **Songs of the Clown, opus 29** (1937)
teksten uit: Twelfth Night - William Shakespeare

James Simon
(1880-1944)

Lieder & Mélodies (1913-1941)
Gedichten van Morgenstern, Laske-Schüler, Rilke, Gezelle en Hebbel

Jan van Gilse
(1881-1944)

Zwei Abendlieder (1905/'06)
Gedichten van C.F. Meyer, E. Schulze-Malkowsky

Hans Krása
(1899-1944)

Fünf Lieder, opus 4 (1925)
Gedichten van Rilke, Catullus, Chr. Morgenstern

Pavel Haas
(1899-1944)

uit: **Vier Lieder op Chinese poëzie** (1944) (*Bohumil Mathesius*)
uit: **Zeven liederen in volkstijl, opus 18** (1940) (*František Čelakovský*)

Viktor Ullmann
(1898-1944)

Liederbuch des Hafis, 1. Suite opus 30 (1940)
(Hans Bethge naar Hafez/Mohammed Schemsed-din)